

ΔΙΩΓΜΟΣ

Μάθημα 14ο

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΩΓΜΟΥ

Οι διωγμοί στους πρώτους τρείς αιώνες. Οί πρώτοι Χριστιανοί, ούτε ως άτομα, ούτε ως ομάδες και κοινότητες μέσα σέ κάθε πόλη, έμφανίστηκαν σάν μιά επαναστατική φατρία. Ζούσαν, όπως όλοι οί άλλοι άνθρωποι, ασκούσαν τά επαγγέλματά τους, πειθαρχούσαν στους νόμους. Ήσαν όμως, ο καινούριος λαός, ο Λαός του Θεού, πού μέ τήν εφαρμογή τής «καινής διδαχής» σέ κάθε λεπτομέρεια τής καθημερινής ζωής συντελοῦσε στήν αναγέννηση καί τήν «έν Χριστῶ» μεταμόρφωση τής κοινωνίας.

Μέ τήν εμφάνιση καί εξάπλωση του Χριστιανισμού μιά νέα κοινωνική κατάσταση εισηγήθε στον κόσμο, πού αποτελοῦσε όμως φανερή αντίθεση μέ τίς θρησκευτικές, φιλοσοφικές καί πολιτικές προκαταλήψεις του τότε κόσμου, τῶν Ἰουδαίων καί Ἑθνικῶν. Γι' αὐτό οί Χριστιανοί από τά πρώτα βήματά τους αντιμετωπίζονται μέ βίαιο καί σκληρό τρόπο.

Οί διώκτες. Οί θρησκευτικοί ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἀντέδρασαν μέ σκληρότητα στό ἔργο τῶν Ἀποστόλων. Ἔβλεπαν τή δράση τους ως κίνδυνο πού ἀπειλοῦσε τά συμφέροντά τους. Ὁ διωγμός ἦταν ἡ πιό εὐκολη λύση. Ὁ διάκονος Στέφανος λιθοβολεῖται καί γίνεται ὁ πρῶτος μάρτυρας καί ἀμέσως ξεσπᾷ μέγάλος διωγμός κατά τής Ἐκκλησίας. Μέ διαταγή του Ἡρώδη Ἀγρίππα ἀποκεφαλίζεται ὁ Ἰάκωβος του Ζεβεδαίου, φυλακίζεται ὁ Πέτρος, διασκορπίζονται οί μαθητές στήν Ἰουδαία καί τή Σαμάρεια, καί λίγο πρό τής πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων πέφτει θύμα του Ἰουδαϊκοῦ φανατισμοῦ ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος. Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, ὁ Παῦλος, λιθοβολεῖται, φυλακίζεται, καί μαστιγώνεται ἀπό τούς ὁμοεθνεῖς του.

Οί Ρωμαῖοι δέν καταδίωξαν ἀμέσως τούς Χριστιανούς, γιατί στήν ἀρχή δέν τούς ξεχώριζαν ἀπό τούς Ἰουδαίους. Ὄταν όμως θά τούς διακρίνουν ἀπό τή διαφορετική ζωή τους, τή διαφορετική στάση τους ἀπέναντι στήν κατα-

στροφή τῆς Ἱερουσαλήμ καί τήν ἄρνησή τους νά πληρώσουν φόρο στό Καπιτώλιο, θά ἀρχίσουν τούς διωγμούς καί τίς θανατώσεις.

Ὁ ἀνίκανος αὐτοκράτορας Νέρωνας (55 – 68) στρέφει τήν ὀργή τοῦ λαοῦ κατά τῶν Χριστιανῶν, γιά νά σωθεῖ ἀπό τήν κατηγορία, ὅτι αὐτός πυρπόλησε τή Ρώμη. Ὁ Τραϊανός (98 – 117) εἶναι ὁ πρῶτος, πού ρυθμίζει νομικά τό θέμα τῶν διωγμῶν, μέ προσωπικές ὁδηγίες, πού ἔστειλε στόν ἐπαρχο τῆς Βιθυνίας Πλίνιο. Ἀπό τό Δέκιο (249 – 251) ἀρχίζει ἡ ἐκδοση διαταγμάτων γιά νά ἐξαναγκαστοῦν οἱ Χριστιανοί νά δεχτοῦν τή ρωμαϊκή θρησκεία. Ὁ Βαλεριανός (253 – 260) στράφηκε συστηματικά κατά τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοργανώσεως καί τῆς Χριστιανικῆς λατρείας. Ὁ Διοκλητιανός (285 – 305), συμπληρώνοντας τό Βαλεριανό, διατάσσει τήν καταστροφή τῶν ναῶν καί τῶν ἱερῶν βιβλίων, καί καταδιώκονται οἱ Χριστιανοί πού κατέχουν πολιτικά καί στρατιωτικά ἀξιώματα.

Κίνητρα, σκοποί καί ἀποτελέσματα τῶν διωγμῶν. Οἱ Ἑβραῖοι, προσκολλημένοι στό γράμμα τοῦ νόμου, εἶδαν τό Χριστιανισμό ὡς Ἰουδαϊκή αἵρεση, πού ἔπρεπε νά συντριβεῖ. Τό διάκονο Στέφανο π.χ. τόν κατηγορήσαν ὅτι μέ τή διδασκαλία του ἤθελε νά «...ἀλλάξει τά ἔθνη (= τόν τρόπο κοινωνικῆς ζωῆς) πού παρέδωσέ ὁ Μωϋσῆς» (Πράξ. 6,14), καί γι' αὐτό τόν θανάτωσαν.

Στόν εἰδωλολατρικό κόσμο ἡ ἐχθρότητα κατά τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται σέ τρεῖς λόγους:

1) *Πολιτική σκοπιμότητα.* Ἡ Πολιτεία βράδυνε νά λάβει ἐπίσημα θέση ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Οἱ πρῶτες διώξεις ξεκινοῦν ἄλλοτε ἀπό ἀνεύθυνους παράγοντες καί ἄλλοτε ἀπό τοπικούς διοικητές. Μέ τή χειροτέρευση τῆς πολιτικῆς καταστάσεως στό Ρωμαϊκό κράτος, ἔγινε πιό δύσκολη ἡ ζωή τῶν Χριστιανῶν. Ἡ ἄρνησή τους νά στρατεύονται καί νά δέχονται νά συμμορφωθοῦν μέ τήν ἐπίσημη κρατική λατρεία τῆς θεᾶς Ρώμης, τοὺς ἔφερε σέ ἐχθρική θέση. Ἔτσι οἱ ἐπίσημοι διωγμοί ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ξεκινοῦσαν ἀπό τά φιλόδοξα σχέδια τῶν αὐτοκρατόρων νά ἐκμηδενίσουν τόν ἐσωτερικό ἐχθρό καί νά στηρίξουν τήν ἀναμόρφωση τοῦ κράτους στή θρησκεία τῆς παλαιᾶς ἐνδοξῆς Ρώμης.

2) *Ἀντίδραση τῶν φιλοσόφων.* Γιά σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα οἱ φιλόσοφοι ἀγνόησαν τό Χριστιανισμό. Δέν ἄργησαν ὅμως νά συσπειρωθοῦν καί αὐτοί ἐναντίον του. Κατηγοροῦσαν τοὺς Χριστιανούς ὡς δεισιδαίμονες, τοὺς περιφρονοῦσαν καί τοὺς εἰρωνεύονταν. Ὁ ἐγωισμός, ὅτι μόνον αὐτοί κατεῖχαν τήν ἀλήθεια, δέν τοὺς ἄφηνε νά γνωρίσουν τήν πραγματική ἀλήθεια.

3) *Λαϊκή ἐχθρότητα.* Ὁ λαός τῆς αὐτοκρατορίας εἶχε πέσει θύμα τῆς ἀντιχριστιανικῆς προπαγάνδας, καί γι' αὐτό τό χριστιανικό κήρυγμα δέ βρῆκε τήν

ἀναμενόμενη ἀπήχηση. Ἡ ἐχθρα ξεκίνησε ἀπὸ τὸ ἱερατεῖο καὶ τίς ἐπαγγελματικές τάξεις, πού θίχτηκαν οἰκονομικά ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό. Ἐπειτα, οἱ Χριστιανοὶ μέ τὴν αὐστηρότητα τῆς ζωῆς τους ἀποξενώθηκαν ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ ἐπειδὴ δέν μποροῦσαν νὰ τοὺς καταλάβουν οἱ Ἑθνικοί, τοὺς περιφρονοῦσαν καὶ τροφοδοτοῦσαν τὸ μῖσος τους μέ μιά σειρά συκοφαντιῶν. Τοὺς κατηγοροῦσαν γιὰ «θυέστεια δεῖπνα», «οἰδιπόδειες μίξεις», καὶ ὡς μισανθρώπους καὶ ὑπαίτιους τῶν φυσικῶν συμφορῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν διωγμῶν ἦταν: 1) Ἐμποδίστηκε ἡ ἀνάπτυξη τῆς διοργανώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς (λατρεία, θεολογία κτλ.). 2) Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μαρτύρων καὶ τίς ἀποστασίες τῶν ὀλιγοψύχων μειώθηκε ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν. 3) Μέ ἀφορμὴ τὸ διασκορπισμὸ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς διῶκτες, διαδόθηκε τὸ Ευάγγелиο ταχύτερα καὶ μέ μεγαλύτερο ζῆλο. 4) Μᾶς δόθηκαν ὑπέροχα πρότυπα ἀγίων πού φανέρωσαν ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀντίσταση εἶναι ἡ σπουδαιότερη ἀπ' ὅλες καί, 5) Ἡ νικηφόρα στάση τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι σπὴν πανίσχυρη εἰδωλολατρικὴ ἐξουσία ἀποκάλυψε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει θεία προέλευση.

Ἑρωτήσεις

1. Γιατί ἡ ἐποχὴ τῶν μαρτύρων εἶναι πηγὴ δυνάμεως γιὰ κάθε ἐποχὴ;
2. Ποιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάση μας σέ μιά καινούρια ἰδέα πού διαδίδεται;
3. Μέ ποιές ἀρετές τους «σκανδάλισαν» τοὺς συγχρόνους τους οἱ πρῶτοι Χριστιανοί;

Κείμενο

«Καὶ γάρ πατήρ ἐπολέμει παιδί τότε, καὶ υἱὸς ἠρνεῖτο πατέρα, καὶ γυναῖκες ἄνδρας, καὶ ἄνδρες γυναῖκας καὶ θυγατέρες μητέρας καὶ συγγενεῖς συγγενεῖς καὶ φίλοι φίλους καὶ ποικίλος τις ἦν ὁ πόλεμος οὗτος καὶ παντοδαπός, εἰς τὰς οἰκίας ἔρπων, συγγενεῖς διασπών, βουλευτήρια ταραττων, δικαστήρια θορυβῶν, ὡς τῶν πατρίων ἐθῶν καταλυομένων, καὶ ἐορτῶν καὶ θεραπείας δαιμόνων καταλυομένης, ἃ τοῖς πάλαι νομοθέταις πρό τῶν ἄλλων ἀπάντων περισπούδαστα ἦν».

«Ὅπως ξέρουμε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ πατέρας ἀντιμαχόταν τὸ παιδί του, ὁ γιὸς ἀρνιόταν τὸν πατέρα του, ὁ γυναῖκες τοὺς ἄντρες τους, οἱ ἄντρες τίς γυναῖκες τους, οἱ θυγατέρες τίς μητέρες τους, οἱ συγγενεῖς τοὺς συγγενεῖς τους, οἱ φίλοι τοὺς φίλους τους, κι ἔπαιρνε, θά ἔλεγε κανεῖς, χίλιες μορφές καὶ τρόπους ὁ πόλεμος αὐτός· γλιστροῦσε ὑποῦλα στὰ σπίτια μέσα καὶ χῶριζε βίαια τοὺς συγγενεῖς· ἔφερνε σύγχυση στὰ βουλευτήρια κι ἀναταραχὴ στὰ δικαστήρια, ἐπειδὴ ἀνέτρεπε τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα καὶ καταργοῦσε τίς γιορτές καὶ τὴ λατρεῖα τῶν δαιμόνων, πού οἱ ἀρχαῖοι νομοθέτες τὰ θεωροῦσαν τὰ σπουδαιότερα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα».

(Ἰωάννης Χρυσόστομος, Ε.Π. 50, 493 - 94, Μετάφρ. Ἰ. Ἀλεβιζάκη)